

Adriaan Bekman

De ziel

*Een filosofisch standpunt
omtrent de ziel en haar bestaan*

cichorei

Bekman, Adriaan

De ziel ; Een filosofisch standpunt omtrent de ziel en haar bestaan
/ Adriaan Bekman – Amsterdam: Cichorei

www.uitgeverijcichorei.nl

© 2022 Adriaan Bekman

ISBN 978 90 831586 7 9

Schilderingen: Adriaan Bekman

Redactie, layout en zetwerk: Jaap Verheij

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the publisher.

Inhoud

Inleiding 13

1 Het bestaan van de ziel 16

Waarom dit boek: de ziel bestaat? 17

3000 jaar onderzoek naar de ziel: een onoplosbaar vraagstuk 18

De ziel heeft voor ons aan betekenis verloren 19

De ziel is verbonden met het mysterie van ons leven 20

De ziel manifesteert zich in onze beweging en in onze verwondering 21

De ziel manifesteert zich in onze bezieling en onze zingeving 23

De ziel verschijnt in onze taal, in ons geheugen en ons geweten 24

De ziel staat centraal in en vormt ons persoonlijk leiderschap 26

De ziel is bezet en dit blokkeert ons vrijheidsstreven 27

De ziel is onze actie en onze reflectie 28

De ziel is naar zijn aard paradoxaal en toont zich in polariteiten 29

De ziel verdeelt ons en brengt ons samen 30

De geschiedenis van de menselijke ziel 32

3000 jaar filosoferen over de ziel 33

Van de mystieke ziel naar de materiële ziel 33

Plato – Augustinus – Cusanus – Kant – Nietzsche – Arendt 34

Van de gebonden ziel naar de vrije ziel 35

De individuele ziel ontstaat uit grensdoorbreking en uitstel 36

Drie onoplosbare vraagstukken in samenhang:

oorsprong – ziel – vrijheid 36

Het herontdekken van de ziel en het aandacht geven aan de ziel 37

Waarom hebben we het moeilijk met de ziel? 38

De ziel verschijnt niet als materie 39

Het lichaam krijgt al onze aandacht 40

<i>De strijd tussen schepping en evolutie</i>	41
<i>De ziel is gevangen geraakt in het rijk van de dood</i>	42
<i>De ziel is deel van de wereld van geloven geworden en niet van weten</i>	43
<i>De natuurwetenschap heeft geen boodschap aan de ziel als niet vaste substantie</i>	45
<i>We kunnen de ziel ervaren maar niet goed onder woorden brengen</i>	46
<i>Religie, kunst en filosofie samen als weg naar zielenonderzoek</i>	47

Hoe kon de ziel aan onze aandacht ontsnappen? 49

<i>De wereld van het consumeren en materialiseren</i>	50
<i>De wereld van presteren en stress</i>	51
<i>De wereld van succes en falen</i>	52
<i>De wereld van rijk en arm</i>	53
<i>De wereld van uitsluiten en insluiten</i>	53
<i>De wereld van licht en duister</i>	55
<i>Aandacht voor het lijden</i>	56
<i>Aandacht voor het offer</i>	57
<i>Aandacht voor het overleven</i>	58
<i>Aandacht voor de liefde</i>	59
<i>Aandacht voor genade</i>	59
<i>Aandacht voor angst, haat en schuld</i>	60
<i>Aandacht voor mislukken en gelukken</i>	60
<i>Aandacht voor genezen en helen</i>	61

Wat is de werking van een zielloos tijdperk op de mens? 63

<i>Decadentie en veronachtzaming</i>	64
<i>Oppervlakkigheid en vernedering</i>	65
<i>Conflict en geweld</i>	65
<i>Innerlijke leegheid</i>	66
<i>Depressie en zielenpijn</i>	67
<i>Discriminatie en onderdrukking</i>	68
<i>Misbruik en negatie</i>	68

2 Het verschijnen van de ziel 70

Hoe is de ziel in de loop van de tijd aan ons verschenen? 71

De ziel is ontstaan nadat de geestelijk-natuurlijke eenheid werd doorbroken 72

De ziel verschijnt als een spanningsveld tussen geest en materie 73

De ziel is paradoxaal en verschijnt als vraagstuk 74

De ziel is het allesomvattende levensprincipe van ieder wezen 75

De ziel is hier op aarde en verbonden met het geboren worden en stervend bestaan 76

De ziel is in het geloof geland en moet bevrijd worden 76

De ziel is ontkoppeld geraakt van ons praktische bestaan 77

De ziel is vervuldheid van ideaal en werkelijkheid 78

De ziel verschijnt als menselijke organisatie 79

Wat is het verschil tussen ziel en geest? 82

Geest is het wezen, ziel is de verschijning 83

Geest en lichaam, archetypische beelden 84

Idee en werkelijkheid 84

Van een tweevoudigheid naar een drievoudigheid 85

Geestwereld en aardewereld 86

Geest is harmonisch, ziel is paradoxaal 86

Menselijke geest is het ik van de mens 87

Menselijke ziel is het zelf van de mens 87

Geest en ego 88

Ziel en mind 89

Hoe kunnen we vandaag de ziel waarnemen? 90

De ziel zien we in de beweging 91

De ziel zien we in de taal, het geheugen, het geweten 91

De ziel zien we in de dialoog 92

De ziel zien we in de persoonlijke ziel en in de gemeenschapsziel 93

De ziel zien we in bezieling voor de mensheidsmissie: de vrijheid 94

De ziel zien we in het versterken van ons denken, voelen en willen 94

- De ziel zien we in de menselijke schepping, de organisatie* 95
De ziel zien we in alles wat bestaat en vergaat 96
De ziel zien we in alles wat zich ontwikkelt, verandert, vernieuwt 97

Hoe kunnen we onze ziel ontwikkelen? 98

- We ontwikkelen de ziel door leren* 99
We ontwikkelen de ziel door oefenen 99
We ontwikkelen de ziel door reflectie 101
We ontwikkelen de ziel door bezinning 101
We ontwikkelen de ziel door ons initiatief 102
We ontwikkelen de ziel door ons geloof, onze hoop, onze liefde 102
We ontwikkelen de ziel door de ander 103

3 Vertrouwd raken met de ziel 104

Hoe raken wij vertrouwd met onze innerlijke ziel? 105

- De biografie die wij leven maakt ons vertrouwd met de ziel* 106
Levensfasen en levenscrises 106
Door studie en waarneming 107
Door de werkingen van ons handelen te zien en te ervaren 108
Door meditatie en bidden 108
Door op te schrijven en vast te leggen 109
Door de dienst aan de ander 109

Hoe gaan wij gezond om met onze uiterlijke ziel? 111

- Door ons lichaam goed te verzorgen* 112
Gezond ademen en gezond eten 112
Door ons te verbinden en op tijd los te laten 112
Door onze ziel te tonen in ons optreden 113
Door het gesprek met de ander 113
Door kunstzinnig vorm te geven 113
Door het vinden van de juiste verhouding, de gulden snede 114

De beleving van de ziel 115

Het verschil tussen saai en inspirerend 116

Het verschil tussen goed en slecht 116

Het verschil tussen mooi en lelijk 116

De gesloten en de open ziel 116

De ziel die zich toewendt naar of afwendt van 117

De ziel die geketend is of zich bevrijdt van zijn ketens 117

4 Onze eigen zielenschepping 118

De organisatie als verschijning van onze ziel 119

De natuurlijke ziel en de georganiseerde ziel 120

De goddelijke schepping en de menselijke schepping 120

De wereld van zijn en de wereld van worden 121

De meervoudigheid van ziel en organisatie 122

Het verzorgen en een zin geven 123

Het georganiseerde leven, leven in organisatiecontexten 124

Bezieling als proces van zingeving 125

De eigen impuls en de eigen passie 126

Het scheppend vermogen 126

Het opnemen en afstoten 127

Het insluiten en het uitsluiten 127

Zelf sturen of gestuurd worden 128

Zelf een zin geven of je voegen in een vooraf gegeven zin 129

Inspiratie als levende kracht voor het voortbestaan en de ontwikkeling 129

De persoonlijke en de gemeenschappelijke ziel 131

De eigen ziel 132

De gemeenschapsziel 133

De wederzijdse werking van eigen zielen gemeenschapsziel 133

Opstaan in de eigen ziel of afsterven in de eigen ziel 134

De gemeenschapsziel voeden of uitzuigen 135

*Het eigen lot en bestemming versus het gemeenschapslot
en bestemming 135*

*Van een door de gemeenschap bestemde ziel
naar een zelf bestemde ziel* 136

5 Met het oog op de toekomst van de menselijke ziel 137

De toekomst van de ziel 138

Het vergaan van oude wijsheid 139

Verloren wijsheden 140

De deuren openen, de poorten ontsluiten 140

Het doen van onderzoek 141

Met religie onze spiritualiteit vormgeven 141

Met kunst kunnen we in dialoog met elkaar komen 142

Met filosofie kunnen wij systematisch onderzoeken 142

De scholing van onze ziel 143

Dienst aan de ander 144

Humanitaire eilanden 145

Vrije gemeenschappen van mensen die initiatieven nemen 146

De drievoudigheid van onze maatschappij 147

De persoonlijke gemeenschap 148

Kringen die zich ontwikkelen 149

De innerlijke stap 150

Functioneel of persoonlijk 150

Innerlijke stemmen 151

Literatuur 153

Inleiding

Reeds meer dan drieduizend jaar vraagt de mens zich af of er een ziel bestaat en hoe het met de menselijke ziel gesteld is. Deze vraag heeft in die lange tijd ongelooflijk mooie en waardevolle bijdragen opgeleverd. Filosofen en vele anderen reflecteerden op deze vraag en dat deden zij in een onderzoekende dialoog met anderen.

Als rode draad door al deze reflecties loopt de gedachte dat de vraag naar de ziel de vraag naar de zin van het leven, ons leven is. 'Wat is' en 'wat verschijnt' vormt de puzzel van de ziel. Vanuit de waarneming '**wat** er aan ons verschijnt', '**wat** wij kunnen waarnemen', '**wat** wij kunnen ervaren', ontstaat de **hoe-** en de **waarom-**vraag.

De hoe-vraag is: 'hoe kan zoiets ontstaan en aan ons verschijnen', en de waarom-vraag luidt: 'waarom dit aan ons verschijnt maar ook waarom het ook vervolgens weer verdwijnt'. Met de 'hoe-' en 'waarom-vraag' bewegen we ons vanuit de zichtbare wereld naar de onzichtbare wereld en is het de vraag: 'hoe en waarom die onzichtbare wereld tot ons spreekt'. Uiteindelijk is dan ook een verdere constante in de eeuwenlange overwegingen omtrent de menselijke ziel dat we in twee verschillende werelden leven: 'de wereld van het zijn' en 'de wereld van het worden'.

Van de wereld van het zijn maken wij deel uit, zoals alle kosmisch-natuurlijke wezens op aarde en mogelijk daaromheen en zij heeft een zekere voorspelbaarheid omdat de zin inherent aanwezig is. De wereld van het worden, het verschijnen en verdwijnen, is een wereld die uit onze handen komt en anders dan de wereld van het zijn, in zekere zin onvoorspelbaar is en waaraan wij zelf een zin moeten toevoegen.

De vraag naar de menselijke ziel heeft mijns inziens nieuwe urgentie gekregen gezien de toenemende spanning tussen de zijns-wereld en de wereld van het worden. Zowel in het innerlijk van de mens alsook in de uiterlijke wereld neemt de zingevingsvraag aan betekenis toe, gezien de toenemende vernietigende werking van onze eigen daden op alle natuurwezens en de voortdurende ‘allen-tegen-allen’-strijd tussen mensen. We leven als mensen in onze eigen georganiseerde wereld die met toenemende kracht de substantie van de kosmisch-natuurlijke wereld opgebruikt. Ook het vanzelfsprekende tussen mensen verdwijnt en wij vragen ons soms radeloos af: hoe nu verder met elkaar? Dat geldt tussen individuele mensen, maar dat geldt ook voor het (voort)bestaan van de wereldbevolking.

In mijn boek *Bezieling – filosofie van het georganiseerde leven* deed ik een poging de wereld van het door onszelf georganiseerde bestaan te verbinden met de fundamentele vragen die wij ons reeds zo lang stellen, vragen naar de oorsprong, de ziel en vrijheid van de mens en het mensdom. Daarbij ging het mij om vanuit bezieling de zin van ons bestaan meer in het bewustzijn te krijgen. Het werd mij duidelijk dat de vraag naar de ziel aanvankelijk in het menselijk bestaan centraal stond maar dat zij in de loop van de eeuwen in zekere zin door de wetenschap verbannen is naar het religieuze bestaan van de mens en als zodanig perifeer geworden is, een zondagsvraag.

In dit boek verken ik hoe de ziel verschijnt en hoe wij onze aandacht op het wezen van de ziel en haar werking in ons georganiseerde bestaan met bewustzijn kunnen richten en bewuster kunnen duiden. Dit boek creëert een reflectieve ruimte, een ruimte van bezinning en dialoog, die je kan bemoedigen in jouw leven de aandacht voor de ziel een centrale plek te geven.

Ik ben mij ervan bewust dat een definitief antwoord op de

vraag naar de ziel niet te geven is maar ik ben mij er ook van bewust dat het bezig zijn met deze vraag ons werkelijk kan ondersteunen om de zin van ons leven in ons eigen bestaan bewuster te onderzoeken en vorm te geven.

In de navolgende overwegingen kun je meereizen om de ziel te verkennen en kun je, geïnspireerd, bezield, de aandacht voor de betekenis van de zingevingsvraag in jouw leven versterken.